עמנואל גרוס

די לשלטון הכוח

"בימים ההם אין מלך בי־שראל, איש הישר בעיניו יעשה" — דימוי עתיק זה מתאים למה שקורה לנו, במדינת ישראל של חורף 2015. היינו זקוקים לסופה הקצרה של בוקר יום ראשון 25 באוקטובר, כדי להמחיש לנו לאן הידרד־רה ישראל, אשר מצטרפת למועדון המפוקפק של מדינות העולם השלישי.

מאז שנות החמישים לא קרה כדבר הזה — זרם החשמל נו־תק מאלפי בתי אב בשרון למשך יותר משלושה ימים. ואיך מס־בירים זאת בחברת החשמל? הם אומרים שמדובר ב"כוח עליון", שהכה ברשת החשמל באופן חסר תקדים. איני יודע אם אותה סו־פה, שארכה כמה דקות, היא שה־ביאה לאותה מפולת בתשתית החשמל. מה שאני כן יודע הוא, שאין לתלות את האשם בשיהוי הארוך והבלתי הגיוני של תיקון הרשת ב"כוח עליון".

חוק איסור שביתה בשירותים חיוניים הוא מחויב המציאות

יו"ר חברת החשמל עצמו הודה בישיבה שכינסה הוועדה לביקורת המדינה, שהאשמה מונחת לפתחם של עובדי הח־ברה, שניצלו את המצב כדי להיפרע מההנהלה וכדי להפגין את כוחם להשפיע על חיינו. היו"ר, יפתח רון טל, הפנה אצ־בע מאשימה אל ועד העובדים, שהורה לאנשיו שלא לציית להוראה לעבור לעבודה במתכו־נת חירום, לא לאפשר העברת צוותים מאזורים שלא נפגעו מהסופה לשרון ולא להרשות עזרה בדרך של מיקור חוץ. כל זאת על רקע סכסוך עבודה בין הוועד להנהלה ולממשלה, בנוגע למימוש הרפורמה שכה חיוני לעשותה, ושכרוכה בפי־טורי עובדים ובפגיעה בתנאי עבודתם.

חברת החשמל היא מונו־פול השולט על חיינו; ליתר דיוק הוא שולט על "השלטר", ברצותו מרים את המתג, ברצותו מוריד, הכל כפי ראות עיניו של הוועד הכוחני והדורסני הזה.

בעודי שוקד על כתיבת שורות אלה, יום לאחר שזכיתי והחש־מל שב לביתי בחלוף 36 שעות, והנה, הגשם היורד באזור השרון הביא לניתוק חדש של כ-20 אלף בתי אב. חברת החשמל הודי־עה כי העובדים עדיין ערוכים במתכונת חירום, אך האם יית־כן שבעצם היא לא נערכה כלל לבוא הגשם, ולכן כל גשם קל מביא למה שאנשיה מכנים "נפי־לת קווי מתח גבוה"? די לעיין בדו"ח מבקר המדינה לגבי היער־כות החברה לשעת חירום ומחד־ליה בעת הסערה הגדולה בחורף 2012, כדי להבין שהיא לא למ־דה דבר ולא עשתה דבר כדי לת־קן את המחדלים.

והיכן הממשלה במצב חי־רום זה? האם שמענו את ראש הממשלה מתבטא בנושא? האם ניתוקם של אזרחים רבים כל כך ו"השביתה האיטלקית" של עוב־די החברה לא מצדיקים התער־בות או פנייה לציבור? אכן, השר הממונה על חברת החשמל, שר האנרגיה יובל שטייניץ, אמר שהיתה זו טעות מצד הוועד וזה לא מוסרי לפגוע באזרחי ישראל על ידי נקיטת צעדים ארגוניים, אך לצערי שאר שרי הממשלה לקו באלם. נראה שכוחם של הוועדים הגדולים משתק אותם.

לא ייתכן שנותני שירותים חיוניים במשק ישלטו על חיינו, ואנו נהיה בני ערובה בידיהם. כך למשל לא עולה על הדעת כי במדינה מתוקנת האזרחים יהיו נתונים לגחמות הלב של ועדים חזקים, אשר יכולים לשתק בא־חת את השירותים החיוניים. האם למשל מתקבל על הדעת כי המשרתים בשירותי הביטחון שלנו — הצבא, השב"כ, המו־סד, המשטרה — יורשו לש־בות? בוודאי שלא. כל המתגייס לכוחות אלו מודע היטב לאיסור המוחלט של שביתה. במה שונים שירותים חיוניים אחרים, למשל שירותי התחבורה הציבורית, באוויר, בים וביבשה, משירותי הביטחון?

כבר ראינו את כוחם של ועדי הנמלים בים, אשר לא פעם ולא פעמיים החליטו להשבית את הנמלים ולשתק את הקשר הימי לישראל, דבר שפגע בכלכלת ישראל. די אם נזכיר את העיצו־מים שהכריזו ועדי נמלי אשדוד וחיפה, בתגובה לכוונתו של שר התחבורה ישראל כץ להוסיף נמלים פרטיים, כדי שלא להיות תלויים עוד בחסדיהם של עובדי הנמלים הקיימים. רק משום נחי־שותו הרבה של השר הפרויקט הזה של בניית נמלים פרטיים אכן יצא לדרך.

ואולם, לא ייתכן כי השי־רותים החיוניים יהיו מותנים ותלויים בכוחם של השרים להת־גבר על הוועדים החזקים במשק. צריך שינוי הרבה יותר רדיק־לי. צריך לחוקק חוק האוסר על שביתות בשירותים אלו.

נכון שזכות ההתאגדות והנגזרת ממנה, זכות השביתה, היא זכות חשובה וחיונית בחב־רה דמוקרטית, אך אין מדובר בזכות מוחלטת. וכמו כל זכות חוקתית, היא ניתנת לשינוי אם האינטרס שמנגד לא פחות חשוב, ואולי גם יותר חשוב. כך ניתן להעמיד מול הזכות לשבי־תה את זכות האזרחים ליהנות משירותים חיוניים, שבלעדיהם לא ניתן לנהל חיים סדורים ואולי גם נחזור לאחור במנהרת הזמן חמישים ויותר שנים.

חוק איסור שביתה בשי־רותים חיוניים הוא מחויב המציאות. סכסוכים בשירותים אלו יובאו לבירור בפני מוסד קבוע של בוררות, אשר לו תהיה הסמכות להכריע.

על הממשלה לקדם חוק כזה למען רווחת אזרחי המדינה. די לשלטון הכוח. צריך לחזור לי־מים אשר היה בהם מלך בישראל.

פרופ' גרוס הוא מומחה למשפט פלילי בפקולטה למשפטים באוניברסיטת חיפה

אברהם בורג

מחוץ למודיאון הנכבה

מרבית היהודים הישרא־לים שקועים בימים אלה במעגל מדכא של התכ־נסות עצמית רווית פחד וחשדנות, ומתובלת בתחושות כוח ונקמה. רובם לא מסוגלים להב־חין במה שקורה מעבר להם, במה שקורה לרוב הערבים בישראל. איש לא שם לב לילד הקטן מאבו גוש, שמביט ימינה ושמאלה בח־שש בכניסה לקניון. מעטים יב־חינו באותו אב — פעיל במסגרות משותפות של יהודים וערבים המ־סרבים להיות אויבים — המקפיד לשוב הביתה מוקדם, מחשש שב־נו המתבגר ייגרר למעשים מסוכ־נים בהשפעת נערים.

כמובן, רוב היהודים הישרא־לים גם לא מתרגשים מהעובדה שנערים ונערות נמנעים מלהשת־מש בפייסבוק מחשש שמא ייעצרו על ידי שירותי הביטחון, ועלבונה של הסטודנטית מצפת, אזרחית למופת, מתנדבת ותורמת, שבעל בית הקפה הסמוך למכללה אמר לה "אנחנו לא מוכרים לערבים", לא ממש נוגע ללבם.

האם ראיתם באחרונה את הח־ברה הערבייה מהעבודה שמדב־רת ערבית בבית קפה יהודי כדי שלא ידקרו אותה ועברית בבית קפה ערבי כדי שלא יעצרו אותה — וכל זה אף שכבר מזמן אין לה תיאבון? וההורים השכולים, והמ־שפחות האבלות והאקטיביסטים המתוסכלים — איש לא רואה, אף אחד לא שומע. איש לאוהליך ישראל, יהודים לכאן ופלסטינים לכאן. הרגישות האנושית מתה גם היא, הועלתה קורבן על מזבח הס־גידה לארץ.

אני משוכנע שדווקא ימי האימים האלה — ואולי עוד כמה שיבואו אחריהם — יובילו בסופו של דבר את שני העמים, על הנה־גותיהם, אל הפתרון הבלתי נמנע. המחיר שאנו משלמים על השק־רים, האיוולת, ההקצנה והאלי־מות כל כך כבד, שאין עוד דרכים רבות זולת הדרך למעלה.

אין לדעת עדיין מה יהיה טי־בו של הפתרון שיתווה מציאות חדשה — חלוקה או שותפות, מדינה פלסטינית בעלת כלכלה עצמאית או כזאת שתלויה בי־שראל, האם הגבולות בין המ־דינות יהיו פתוחים או סגורים בחומות — התוואי עדיין מטושטש. ובכל זאת, יום אחד הכל ייג־מר. כי כל המלחמות דינן להיגמר. לא יהיה יותר דם לשפוך. הייאוש יתייאש מעצמו ויפנה מקום לרוח אחרת. האימה תיהפך לזיכרון הולך ומתרחק. האנשים והעמים יחיו את חייהם הרגילים. מטא־טא הרחובות של ההיסטוריה יג־קה את הכל וישמר רק את הראוי להישמר במוזיאונים ובאתרי ההנצחה. יוקמו אנדרטאות לגי־בורים ולקורבנות השווא. ייקב־עו ימי זיכרון מכובדים, ומנהיגי האיוולת ייחרתו בזיכרון לדי־ראון עולם.

ועוד דבר אחד ודאי. במרחב הפלסטיני יהיה מוזיאון. לא אחד אלא שניים. באחד יאצרו את יצי־רות האמנות של מיטב אמני פל־סטין — ציירים ופסלים, קדרים, משוררים, משמרי האמנויות המסורתיות וכל השאר. האוס־פים כבר קיימים, אף שהמבנה עוד לא הוקם. לצדו של "מוזיאון פלסטין" יקום עוד מוזיאון — מו־זיאון ההנצחה והזיכרון, "מוזיאון הנכבה". עם מכון, מוסדות ופעי־לות חינוכית. יהיו בו כל המוצ־גים והתערוכות של עם המחויב לעברו, שהרי העצמאות והזיכרון ירדו לעולם כרוכים זה בזה. ומ־חוץ למוזיאון הזיכרון של הטרג־דיה הפלסטינית תהיה אולי שד־רה. עצי זית עתיקים, אלות ענק, אלונים, חרובים וקטלבים, ממיטב צמחיית החורש הים תיכוני. זאת תהיה שדרת חסידי אומות העולם. בה תונצח רוחם של אלה אשר חי־רפו נפשם בעת סכנה והצילו פל־סטינים חפים מפשע.

ומעל השדרה ההיא, שעוד לא ניטעה, במוזיאון שעוד לא נבנה, במדינה שעוד לא קמה, מתנוסס סימן שאלה אחד: "ואתה הישרא־לי היהודי, זה מסתיו 2015, האם יהיה שם עץ על שמך?"

ערן ישיב

מדינת דן ומדינת יהודה

הבה נערוך ניסוי מחש־בתי, שבמסגרתו נדמיין לעצמנו את התרחיש הבא: ישראל מתפרקת לשתי מדינות — דן ויהודה. מדי־נת יהודה תכלול את מחוזות ירו־שלים, הדרום, הצפון (חוץ מעמק יזרעאל וסביבות הכנרת) וההתנ־חלויות. עריה הגדולות יהיו ירו־שלים, אשדוד, באר שבע ואשקלון. לפי נתוני הלמ"ס, מדובר בע־רך ב-3.4 מיליון בני אדם. מדינת דן תכלול את מחוזות המרכז, תל אביב, חיפה ונפות יזרעאל וכנרת. יהיו בה כ-4.9 מיליון נפש ועריה הגדולות יהיו תל אביב, חיפה, רא־שון לציון ופתח תקוה.

קו הגבול יעבור אפוא בת־וואי הבא: בצפון — ממערב לטב־ריה ומדרום לעכו וכרמיאל; במר־כז — ממערב לבית שמש; ובדרום — מצפון לאשדוד וגדרה. אפשר גם להחריג יישובים, כמו לצרף את בני ברק למדינת יהודה, או את מבשרת ציון למדינת דן, ממש כמו שמערב ברלין השתייכה למ־ערב גרמניה בזמנו. החלוקה הזאת אינה שרירותית. היא נובעת מה־בחנה בין שתי אוכלוסיות, השו־נות מאוד באופיין החברתי־הפו־ליטי־הכלכלי. גם לעם היווני יש שתי מדינות — יוון וקפריסין — כך שהחלוקה הזאת אפילו אינה תקדימית.

המוסדות של הרשות המבצעת והשופטת יתחלקו בנקל בין שתי המדינות. בדן יהיה צורך להקים בית משפט עליון. יהיה כמובן פר־למנט לכל מדינה. הצבא יישאר אחד בשלב ראשון, ואחר כך אפ־שר לחשוב על פיצולו. לפחות נדע כמה ממשרתיו בסדיר, בקבע ובמי־לואים, ואיזה חלק מתקציבו, מגי־עים מכל מדינה (ניחוש: רוב המ־שאבים האיכותיים והתקציביים יגיעו ממדינת דן).

הנה כמה מהמשמעויות המיידיות של החלוקה: ביהודה יהיה רוב של לפחות 75% למ־פלגות הימין והחרדים. זאת על סמך תוצאות בחירות 2015 בע־רי מדינת יהודה. למעשה, כמעט לא תהיה למפלגות הללו אופוזי־ציה. עם הזמן תהפוך מדינת יהודה ליותר מסורתית, אם לא למדינת הלכה ממש, מעין גרסה יהודית של איראן או טורקיה.

מדינת דן תיפטר מהכיבוש, לפחות במובן המדיני־המוסרי; הצבא המשותף לא יאפשר פטור מלא. החיים בה יהיו בעלי צביון חילוני, מודרני ומערבי מובהק, והיא תדמה למדינות כמו ספ־רד או איטליה. עם זאת, הפרל־מנט שלה יהיה מורכב: למפלגות השמאל לא יהיה רוב, והן יזדקקו למפלגות מרכז או למפלגות הער־ביות כדי להרכיב ממשלה.

הנתונים הסטטיסטיים החד־שים ילמדו, שביהודה התוצר לנ־פש הוא כ-20-22 אלף דולר בש־נה, כמו ברומניה או בטורקיה; בדן הוא יהיה כ-40-44 אלף דו־לר לנפש, פי שניים, בדומה לקנ־דה, דנמרק או בלגיה. תושבי מדי־נת יהודה יהיו אפוא עניים יח־סית. הם יגלו כי הם חיים במדינה עם פריון נמוך, עם תת־תעסוקה ועם בולטות לענפי ייצור מיושנים ולהעסקה בממשלה. לא יהיה כמ־עט היי־טק, ולכן היצוא יהיה קטן יחסית. המסים לא יספיקו למימון פעילות הממשלה ולמתן תשלומי הרווחה, והמדינה תיקלע לפיכך לחוב ציבורי חיצוני הולך וגדל. ההתנסות המיוסרת של יוון יכולה להוות דוגמה לסוג הקשיים שלפ־ניהם היא תעמוד.

מדינת דן תמצא עצמה נהנית משגשוג יחסי. היא תהווה מו־קד משיכה להשקעות זרות ותג־בר תנועת ההגירה מיהודה לדן, רופאי הדסה ושערי צדק, למשל. ההגירה הזאת רק תחמיר את מצבה של מדינת יהודה. העו־לם יתחיל להתייחס לשתי המ־דינות הללו בהתאם. האחת תית־פש כעוד מדינה בעייתית, דתית וקיצונית במזרח התיכון, ומדינות העולם יתרחקו ממנה, מה שיבוא לידי ביטוי במסחר בינלאומי, בסיוע ובקשרים אחרים. המדי־נה האחרת תהיה דמוקרטיה לי־ברלית, שאולי יוצע לה להצטרף לאיחוד האירופי.

כך גם לגבי יהדות העולם. זו מרוכזת כעת בארה"ב, קנדה, בריי־טניה וצרפת. החלק החרדי בא־רצות הללו הוא המיעוט. ליהודי העולם יהיה קל להזדהות עם מדי־נה ליברלית ומודרנית, לא עם איראן של היהודים. לכן גם הע־לייה תכוון עצמה יותר ויותר למ־דינת דן.

עד מהרה ימצאו תושבי מדי־נת יהודה את עצמם במלכו־דת עוני. הם יוכלו להמליך מלך, להאזין לרבנים ולדכא את הער־בים, אך זה לא יעזור להם. ימי חורבן הבית לא ייראו פתאום כל כך רחוקים.

לתושבי דן ירוח ואופיה של מדינתם יהיה לרוחם. הנטל עליהם יפחת, כי עתה לא יצטרכו לכלכל את תושבי מדינת יהודה או את שיגיונות ממשלתה. הם יוכלו לה־תבטא בלי שפיהם ייסתם, ללכת להפגנות בלי שיירצחו ואפילו להגיע להסכמי שלום. ממש כמו מדינה נורמלית במאה ה-21.

תם הניסיון המחשבתי. הוא ייוותר בגדר חלום. החלוקה הזאת, ככל הנראה, לא תתממש, למרות העובדה שבעולם מתקיימים ני־סיונות פילוג משמעותיים (סקו־טלנד, קטלוניה, בלגיה). זה לא יק־רה, בין היתר, בגלל הצבא והכי־בוש, שלא יאפשרו חלוקה.

ואולם, הניסיון המחשבתי הזה מדגים את העובדה שהב־עיה שממנה סובלת ישראל אי־ננה רק פילוג ל"שבטים" כפי שחוזרים ואומרים באחרונה. הב־עיה היא, שבפועל מתקיימות כאן שתי ישויות, שאחת מהן סוחבת את השנייה על גבה והאחרונה עו־ברת תהליכי הדתה והקצנה. מעבר לכל השסעים הרבים — דתיים־חי־לונים, אשכנזים־מזרחים, יהודים־ערבים, עולים־ותיקים, פריפריה־מרכז — מתקיימת כאן מדינה חילונית, ליברלית, מודרנית ומש־גשגת כלכלית, בצד מדינה דתית, לאומנית ונחשלת. הדיבור על רי־בוי שבטים מטשטש את ההבחנה היסודית הזאת.

מכיוון שחלוקה "נקייה" כנ"ל לא תתאפשר, התוצאה בסופו של דבר תהיה הגירה גוברת של בני מדינת דן לחו"ל, בעיקר לארבע הארצות הנזכרות לעיל, המרכ־זות כעת את הרוב המכריע של יהדות העולם.

הכותב הוא פרופ' בבית הספר לכלכלה ע"ש ברגלס באוניברסיטת תל אביב, וראש התוכנית לכלכלה ולביטחון לאומי במכון למחקרי ביטחון לאומי

חלוקת דמיונית של ישראל מדגימה את עיקר בעייתה: קיום שתי ישויות, שאחת מהן נושאת את השנייה על גבה

שב"חית

עמירה הס

פחדני ישראל

חיילי צה"ל הורגלו לחוש גיבורים ממטוסים ומטנקים. הם אבודים ונעלבים מול מפגינים פלסטינים אמיצים, חמושים באבן, כפייה וצדק

כשמדובר באומץ לב ובת־עוזה, הצעירים הפלסטי־נים המפגינים מנצחים את חיילי ישראל ומג"ביה. אלה חמושים בגמישותם ובזרי־זותם, בכפיות על פניהם, באבנים ובבקבוקי מולוטוב ואלה מזוינים באימונים צבאיים, בכלי רכב משו־ריינים, במזל"טים, בקסדות, בנשק חי ממית לסוגיו ובגז מדמיע רעיל.

מול האומץ של הצעירים הפ־לסטינים נחשפים חיילי ישראל בפחדנותם. הם הורגלו לחוש חז־קים וגיבורים ממטוסים ומטנקים, בחדרי המעצר והחקירות ובמג־דלי תצפית, עם ציוד מתוחכם, בפריצות ליליות לבתים ובשלי־פת קטינים ממיטותיהם, בג'יפים ממוגנים. מול הכפייה והאבן ובק־בוק התבערה הם אבודים. נעלבים. ואז נקמנותם מתפרצת.

כדאי שתשתחררו קצת, הקו־ראים, מהדיאטה התקשורתית הישראלית המרדדת את המציאות ומשפת האדונים של "הפרות סדר והתפרעויות" ותצפו בסרטונים לא מצונזרים מזירות "הקרב": חיילים בג'יפים שועטים אל מפגינים ודו־רסים אותם, חייל מרסס גז מדמיע, מטווח אפס, בעיניהם של אנשי צוות רפואי שבאו לחלץ פצועים. חיילים מתנפלים על בעל חנות שמכניס סחורה בזמן התנגשויות ובועטים בו באורגיה סדיסטית.

הפחדנות האלימה של חיילי ישראל היא בשליחות ובפקודה של הדרגים הגבוהים — צבאיים ופוליטיים. היא חלק מחובות הגיוס לצבא שתפקידו הראשי להגן על ההתרחבות הקולו־ניאלית. האומץ והתעוזה של הפלסטינים הם בעל כורחם, נכפו עליהם כפי שנכפה עליהם השלטון הזר. אלו אומץ ותעוזה שעוברים באוסמוזה מדור לדור, כל עוד הסיבות להם לא סולקו. והמבוגרים מתבוננים משתאים בצעירים: כמעט שוכחים שהיו כמותם.

שום בכיר צבאי או פוליטי ושום צו 8 אינו מכריח את הפל־סטינים לצאת אל המחסומים הצ־באיים ואל חומת ההפרדה בכפ־רים שמשתדלים לשמר זה עשר שנים ויותר את מסורת המא־בק העממי ומטפחים את האומץ והתעוזה. אם יש פקודה פלסטי־נית חכמה, של הנהגה לא אהודה, היא שאין לאפשר לחמושים פלס־טינים להתקרב לאתרי ההפגנות.

המפגינים הפלסטינים יודעים שהם עלולים להיהרג, להיעצר, לעבור עינויים, לעמוד לדין במ־שפטי ראווה משפילים. ובכל זאת. הם חמושים בצדק (ודוק: לא בצ־דק "שלהם", פוסט־מודרני, רלטי־ביסטי, אלא בצדק. עם ה' הידיעה, פתח מתחת לב').

לא נגיד תודה שהחיילים בג־דה אינם מרססים את המפגינים בכדורים חיים והורגים בבת אחת עשרה, כפי שהרגו את המפגי־נים בעזה. יש להניח שהם קיבלו פקודה להשתדל לא לקטול מפ־גינים. מסתבר שכשצה"ל רוצה, הוא יכול גם בלי להרוג. האם זה אומר שהחיילים והשוטרים קיב־לו פקודה להרוג כל מי שנמצא במרחק כמה מטרים מהם וחשוד שהוא מחזיק בסכין? כולל תלמיד ישיבה שנראה להם ערבי?

אכן, מול האומץ והתעוזה של המפגינים הרבים יש הייאוש היחידני של אחרים. בלי הוראות מגבוה הם רצים אל מותם, מנו־פפים בסכין, כי לכל ברור שב־מצבים אלו החיילים הישראלים מתים מפחד, ופחדנותם קטלנית. קטלנית בפקודה? כי מה זה לרסס בכדורים אדם שכבר מוטל פצוע על הקרקע, אם לא פחדנות, רצ־חנות, מילוי פקודה או הכל יחד?

הפחדנות האלימה של החיילים היא בפקודת הדרגים הגבוהים

העיתונאי מוחמד דראגמה פי־רסם מאמר אמיץ שמדבר ללבם של רבים ומכעיס אחרים. כותר־תו: "אל תלכו למות, פלסטין זקו־קה לכם בחיים". דראגמה מפציר בצעירים, כמו שהוא לדבריו מפ־ציר בילדין, לא להניח לייאוש ול־רגש הנקמה לגרום להם לאבד את ראשם ואת חייהם.

הפוליטיקאים, הוא כותב, מפחדים לאבד את הפופולריות שלהם ולכן אינם מעזים לצאת בגלוי נגד תופעת הסכינאות. הוא קורא למשכילים שלא לה־חריש ולא לפחד לצעוק נגד תו־פעת האובדנות המידבקת הזאת, כדי להביא לה סוף. הוא קורא לכל ההנהגות הפוליטיות הפלסטיניות "מהימין הקיצוני לשמאל הקיצו־ני" להגיד "די", לנצל את רגע הז־עם הלאומי ולכוונו למחאה המו־נית נגד הכיבוש, "מחאה בלא מוות, מחאה שכולה חיים ומהפ־כה ותקווה ושינוי". העולם, הוא כותב, "אינו מקבל את פעולות הסכינאות והדריסה נגד אזרחים, כשם שהתנגד לפעולות ההקרבה (פיגועי התאבדות, ע"ה)..."

ועוד הוא כותב: "טוענים כל־פינו: האם המאבק הלא־חמוש הקודם הביא לקץ הכיבוש? ואני עונה: האם המאבק הצבאי והח־מוש עשה זאת? בעייתנו אינה מקומית אלא בינלאומית. העולם יצר אותה, והעולם הוא היחיד שי־מצא את המוצא. אבל הוא לא יע־שה זאת אם נשתוק (מול הכיבוש), ולא יעשה זאת אם נתאבד. הוא יעשה זאת רק אם נקפיד על מס־לול אנושי של מאבקנו הלאומי".

ואנו נוסיף: האנושיות והאומץ של הלוחמים לחופש מבליטים את חוסר האנושיות והפחדנות של גוזליו.

מכתבים למערכת

ביבי המלך

אם בנימין נתניהו היה מלך היודע ששלטונו מובטח לו עד אחרית ימיו, ולא ראש ממשלה שכיסאו הרופף תלוי בנביחותיהם הפוליטיות של אנשי הימין הקיצוני, אולי היה מתחיל לחשוב על העם, ולא רק על עצמו והישרדותו. אולי כך זה היה נראה:

(מבוסס על המחזה של סופוקלס, "אדיפוס המלך")

מחוץ לארמון המלך ביבידיפוס מתקבצים המוני העם, ילדים ומבו־גרים, עניים ועשירים, נשים וגברים, ערבים ויהודים. ביבידיפוס המלך יוצא מארמונו, מוקף בשרי חצר ובמלכתו האלגנטית, ופונה להמונים מקרב בני עמו המתקבצים תחתיו בזו הלשון:

בנים מסכנים, אני יודע היטב שכולכם סובלים, אבל אף אחד מכם לא סובל כמוני. כל אחד מכם חי רק את הכאב שלו, ולא את הכאב של האחר. אבל אני — אני נאנח מעומק הלב על המדינה שלי, עליכם ועל הכל ביחד (נאנק מכאב).

בני, תושבי ארץ ישראל, באתי אליכם בעצמי, אני, ביבי, שכולכם מעריצים, כדי לשמוע מה מעיק עליכם ואיך אוכל לסייע.

(פונה לזקן, שמוקף בהמונים): גש אלי זקן חביב ואמור לי מה מביא אותך אלי — פחד או תקווה? אני מבטיח שאגיש כל עזרה.

הזקן החביב (כורע ברך ומביט בענווה על ביבידיפוס):

ביבידיפוס, שליט הארץ. אתה רואה איך אנחנו יושבים לרגליך ומתחננים לפניך שתשים קץ לשנאה? קץ לכיבוש? אינך רואה שה־מדינה טובעת? האזרחים כורעים בתחינה לפניך, אנא ממך, חלק את ירושלים שכבר מחולקת לשתיים, וישם את מגילת בר אילן שכתבת בידיך המפוארות — "שתי מדינות לשני העמים".

אתה המנהיג שלנו, המלך שלנו, רק אתה יכול להביא את השלום. מלך אדיר, מלך מלכי המלכים, מלך המלכות, אנחנו מתחננים בפניך — הצל אותנו והעמד את המדינה על הרגליים.

ביבידיפוס: אני נאנח מעומק הלב על גורלה האכזר של מדינת־נו, שלנצח חיה על חרבה. ואולם בדקתי ומצאתי תרופה. אשלח את שרי השלום המקיפים אותי אל הר הבית, אולי שם תימצא התשובה.

משה עטיה, ירושלים

כיצד לשלוח מאמרים ומכתבים:

@

מערכת לשליחת מאמרים (לא מייל):
deot.haaretz.co.il

מייל למכתבים:
letters@haaretz.co.il

בפקס:
03-6810012

בדואר:
מערכת "הארץ",
רחוב זלמן שוקן 21,
תל אביב 6653207

בכל פנייה יש לציין שם, כתובת, ומספר טלפון. המכתבים למערכת והמאמרים עוברים עריכה.

מי מאמין לרמטכ"ל?

בתגובה על "השקט של הרמטכ"ל" מאת ישראל הראל ("הארץ", 29.10)

הן האבחון והן התרופה המוצעת במא־מר של ישראל הראל נדושים וידועים משכבר. משום כך הם לא רק מקוממים, אלא גם מתסכלים.

כמה שנים וכמה התנסויות דרושות על מנת שציבור שלם, שאותו המאמר מבקש לייצג, יבין כי הרמטכ"ל, באומרו "יש מע־נה משולב, רב־ממדי", אינו דובר אמת ולא דברי חוכמה?

כמה דם עוד יישפך עד שתחדור ההכ־רה כי היפרדות מהפלסטינים בכל דרך אפשרית, ואם אפשר — גם מוסכמת, היא הפתרון היחיד ואבן הפינה לעתידנו הנ־כון? את זה כמובן לא יאמר רמטכ"ל, את זה צריכים לומר נבחרי הציבור ומנהיגיו.

לא עוד גדוד, חטיבה או אוגדה יחזירו את "הביטחון והשקט לתושבים". את זה יביא רק מהלך בתחום המדיניות. האבחנה של הראל כי "מי שעוצרים בעד הסוסים הדוהרים הם המפקדים הבכירים, שלא הציבו את הניצחון המוחלט על המחבלים כמטרת המערכה" מקוממת. דבריו משק־פים בדיוק את חוסר ההבנה הבסיסי של טיב הסכסוך, כמו גם את חוסר ההבנה למ־ניעיו של פלסטיני הקם בבוקר, לוקח סכין, דוקר יהודי ולמעשה מתאבד.

חוסר ההבנה הזה מוביל לתסכול הולך וגדל בקרב הציבור הישראלי. הציבור מש־תוקק למנהיגות חלופית, שתחשוף את תמונת המצב האמיתית, תיטול יוזמה, תע־צב חלופה והעיקר — תסחוף לכיוון ההיפ־רדות והנורמליות. לעיונכם בברכה, נבחרי ציבור המבקשים להיות אלטרנטיבה.

קובי מירון, ירושלים

גמלאים ונהנים

בתגובה על "עמותת גמלאי המדינה: ימי כיף, נופשונים וטיולים לחו"ל — על חשבון בריאות וסיעוד" מאת טלי חרותי־סובר (TheMarker, 25.10)

טוב עשתה טלי חרותי־סובר, שהעלתה לדיון ציבורי את סוגיית קרן הרווחה לג־מלאי המדינה.

לטעמי אין כל רע בימי כיף וטיולים בארץ ובעולם, אבל מטרידות הן דרכי ההתנהלות של הקרן, ועוד יותר נסיבות הקמתה. היא נולדה בחטא — במסגרת הס־כם השכר הקיבוצי לעובדי המגזר הציבו־רי, שחתם עופר עיני, יו"ר ההסתדרות אז, עם האוצר ב-2008.

בהסכם זה, לראשונה בתולדות המדי־נה, נותקו הגמלאים מחבריהם העובדים הפעילים. באותו הסכם נקבע שהמדי־נה תפריש כספים לקרן. בכך עיני למע־שה לקח מכיס אחד ושם בכיס אחר. מאז אותו הסכם קיבוצי, ערך הפנסיה של גמ־לאי המדינה וכלל העובדים בסקטור הצי־בורי המקבלים פנסיה תקציבית נשחק באחוזים ניכרים.

בנוסף, הקרן פועלת ללא שקיפות מס־פקת — לא ברור מתי מתכנסת האסיפה הכללית של העמותה או מי בוחר את ההנהלה. החברים מקבלים אמנם חוברת יפה המפרטת את הפעילויות השונות של הקרן, אבל לא כלול בה דו"ח כספי המפ־רט את הוצאות השכר, דמי השכירות של המשרדים או הוצאות נוספות.

אנו מצפים מההסתדרות, המתיימרת להיות הסתדרות העובדים והגמלאים, למ־לא את תפקידה כראוי. עליה לפעול ללא דיחוי ולמחוק את האפליה ממנה סובלים חלק ניכר מהגמלאים.

נתן לבון, יו"ר "כן לזקן", ירושלים

ערוץ 2 עבד גם על אלפר

בתגובה על "הקונספירציה של גיא רולניק" מאת רוגל אלפר ("הארץ", 27.10)

מקריאת דברי רוגל אלפר עולה, שע־רוץ 2 עושה עבודה טובה. הכוחות המ־כוונים את מכונת הערוץ הם כוחות נסתרים שאינם באים לידי גילוי, נסת־רים בדיוק כמו האל השוכן בתוך המכונה. ברור לכל שלבעלי הערוץ יש אינט־רס מסחרי מובהק של הגדלת ההון והר־ווחים על ידי, בין השאר, קידוש המצב הקיים. כי שינויים, רפורמות וכמו־בן מהפכות טומנים בחובם ערעור על הסדר הקיים, שהוא נשמת אפם של בעלי ההון, העושים את הונם מרוח הצ־מיחה המתמדת של התקופה הנוכחית. בעלי הערוץ הבינו שהדרך לשימור הקיים עוברת דרך תודעת ההמון, לא על ידי העמדת אתגר בפני התודעה, אלא על ידי שכפולה המתמיד באמצעים פתייניים, מושכים ובלתי מאיימים. זו פונקציה פו־ליטית מובהקת המייצרת סובייקטים צר־כניים מעוקרי אינדיווידואל ומשוללי ביקורת, שעקרון העונג הביס בהם את עק־רון המציאות. כך הם הופכים לנוחים למ־ניפולציה תודעתית.

ליצירת סובייקטים כזה משווקים מלח־מה, שואה וחוסר נחת חברתית באמצעים מושכים ובלתי מאיימים, בדיוק כפי שמ־שווקים קרם פנים וחיתולים. כדי לעקר את עוקצה של הביקורת מכיילים אותה כך שתינתן במינון מבוקר ובעוצמה מבוק־רת, אך תמיד תחת שליטה.

התוצאה מובטחת מראש. והראיה — מחאת האוהלים של קיץ 2011 נעלמה עם תום הקיץ של אותה שנה ובוא הגשם הראשון. הערוץ מילא אז פונקציה שלטונית, כשסייע בהכלת המחאה ובגידורה בעוצמה מבוקרת. למחאה היה פוטנציאל לערער על הסדר הקיים והיא גם הפנתה זעם רב כלפי בעלי ההון, חלקם בעלי ערוץ 2. נדמה שגם אלפר נלכד ברשת שהושלכה לרגלי כולנו. גם הוא רואה בביקורת המבוקרת והמידתית המושמעת בערוץ 2 אות של פתיחות, חופש דעות וחופש ביטוי. אבל המציאות הפוכה לחלוטין. זה בדיוק מה שהבעלים של ערוץ 2 רוצים להשיג — למסמס את פוטנציאל ערעור הסדר. אלפר מאשר שהם הצליחו.

ד"ר דוד גלעד, הוד השרון